

LEDA-Nyt nr. 48 – Okt. 2009

ISSN 1603-7006

Redigeret af Inger Schoonderbeek Hansen, Henrik Lorentzen og Liisa Theilgaard

Indhold

Indkaldelse til medlemsmøde	s. 3
Ordbogen.com	s. 4
Anmeldelse af The Oxford Guide to Practical Lexicography	s. 6
Replik til kommentar af Lars Brink	s. 13
Rapport fra 10. nordiske konference om leksikografi i Tampere	s. 14
Årsberetning for året 2008-09	s. 16
Referat af generalforsamling	s. 18
Vedtægter	s. 20
Dansk wordnet som open source	s. 23
Annoncering af 5. internationale konference om historisk leksikografi	s. 23
Annoncering af 14. EURALEX-kongres i Leeuwarden	s. 24

Medlemsmøde

Ordnet.dk – ordbøger og korpus på nettet

Ved Lars Trap-Jensen og Henrik Lorentzen

Det Danske Sprog- og Litteraturselskab

Torsdag 19. november 2009 kl. 15.00

Københavns Universitet Amager, Njalsgade 136, lokale 27.0.47

se side 3

LEDA-Nyt udgives af Foreningen af Leksikografer i Danmark (LEDA) og udkommer to gange om året. LEDA-Nyt udsendes fast til LEDA's medlemmer og kan desuden – ligesom ældre numre af tidsskriftet – downloades fra LEDA's hjemmeside (www.cst.dk/leda).
Bidrag til næste nyhedsbrev sendes til formanden inden 1. marts 2010.
Dette nummer er redigeret af Inger Schoonderbeek Hansen, Henrik Lorentzen og Liisa Theilgaard.
LEDA er en forening der fungerer som forum for praktisk og videnskabeligt ordbogsarbejde og ledes af en bestyrelse, som frem til næste generalforsamling består af:

Liisa Theilgaard (DSL) (formand), lt@dsl.dk / liisa.theilgaard@gmail.com
Henrik Hovmark (KU, Ømålsordbogen) (næstformand), hovmark@hum.ku.dk
Christian Becker-Christensen (Politikens Forlag) (kasserer), cbc@pol.dk
Ken Farø (KU, Institut for Engelsk, Germansk og Romansk), kenfaroe@hum.ku.dk
Inger Schoonderbeek Hansen (AU, Jysk Ordbog), jysis@hum.au.dk
Anita Ågerup Jervelund (Dansk Sprognævn), aagerup@dsn.dk
Henrik Lorentzen (DSL), hl@dsl.dk

Kontingent for medlemskab af Foreningen af Leksikografer i Danmark (LEDA) 125,- DKK
(kan indbetales på girokonto 1551 139-1968). Foreningens CVR-nummer er 31193958.
Kontingent for medlemskab af Nordisk Forening for Leksikografi (NFL) 180,- DKK (200,- NOK).
Henvendelse vedrørende indmeldelse og adresseændring sker til foreningens kasserer.
Øvrige henvendelser rettes til formanden.

Medlemsmøde

Ordnet.dk – ordbøger og korpus på nettet

ved Lars Trap-Jensen og Henrik Lorentzen
Det Danske Sprog- og Litteraturselskab

Københavns Universitet Amager
Njalsgade 136
Torsdag 19. november 2009
Kl. 15.00 i lokale 27.0.47

Ordnet.dk giver fri adgang til onlineudgaver af Den Danske Ordbog (DDO) og Ordbog over det danske Sprog (ODS) samt til KorpusDK. De enkelte dele er blevet publiceret gradvis, men udgangen af 2009 markerer afslutningen af projektets første fase, og det er en passende anledning til at give en samlet præsentation af netstedet.

Som led i projektet har Det Danske Sprog- og Litteraturselskab (DSL) digitaliseret ODS og forberedt DDO til elektronisk publikation. Korpus 2000 er blevet revideret på flere områder og har skiftet navn til KorpusDK. Desuden udnyttes materiale fra en fjerde resurse, DanNet, som er et leksikalsk-semantic ordnet for dansk (wordnet).

I foredraget vil vi fortælle hvilke indholdsmæssige ændringer og tilføjelser der er foretaget i forhold til papirudgaverne af ordbøgerne, vi vil se på hvordan DDO fungerer som onlineordbog, og hvordan den spiller sammen med de øvrige resurser. Undervejs vil vi redegøre for de ændringer vi har måttet foretage i de underliggende data. Desuden vil vi drage paralleller og sammenligne med andre elektroniske ordbøger med lignende funktioner og diskutere de væsentligste valg der har måttet træffes med hensyn til design og funktionalitet.

Den Danske Ordbog bliver åbnet for offentligheden mandag den 2. november, så deltagerne skulle have god mulighed for at stifte bekendtskab med onlineversionen og møde op med alle deres spørgsmål og kommentarer.

Ordbogen.com

Af Jacqueline R. Levin

Ved LEDAs medlemsmøde og generalforsamling den 29. april i år havde jeg fornøjelsen af at fortælle lidt om vores virksomhed sammen med administrerende direktør Bjarni Norddahl. I vores præsentation var det Bjarni der stod for de it- og virksomhedsrelaterede punkter, mens jeg fortalte om Ordbogen.com fra den sproglige vinkel. Da det nu er mig der har påtaget mig opgaven at skrive denne opdatering, vil jeg i det følgende prøve at skrive de forskellige vinkler sammen til ét – nok lidt mindre teknisk – billede af hvem vi er.

Bjarni lagde ud med at forklare hvorfor vi kalder os “Danmarks største online ordbog”, blandt andet i vores logo. I traditionel ordbogstækning tælles en ordbogs størrelse i antallet af artikler, men man kan også regne et ordbogsforlags størrelse i antallet af forskellige ordbøger der udgives, eller generelt måle en virksomheds størrelse på antallet af ansatte. Men for en internetside er logikken dog at ligegyldigt hvilket produkt eller hvilken service man udbyder, er man kun så stor som det antal søgninger og besøgende man har.

I sammenligning med nyhedssider (danskernes foretrukne genre på internettet) eller fx engelsksprogede ordbogssider er Ordbogen.coms andel på nettet forsvindende lille, men sammenligner man os med danske sprogsider, er der ingen tvivl om vores markedsposition. Med op til 50 søgninger i sekundet og knap 3 millioner unikke brugere i 2008 er ordbogen.com efter denne målestok seks gange så stor som gyldendal.dk (altså trafikken for forlagets samlede hjemmeside), sproget.dk og retskrivningsordbogen.dk *tilsammen*. Og dette på trods af at vi er et betalingssite.

En hjemmeside, ikke et forlag

Vi tilskriver en del af vores succes at vi er en internetvirksomhed som (tilfældigvis) laver ordbøger. Havde vi været et ordbogsforlag som skulle arbejde med en ekstern it-partner, ville megen dynamik drukne i tunge procedurer med kravspecifikationer der lægger resultatet fast fra arbejdets påbegyndelse og ikke giver plads til eventuelle forbedringsideer før en eventuel version 2.0.

Hos os har vi i stedet to ligeværdige afdelinger med henholdsvis it-mæssige og sproglige kompetencer som arbejder sammen om til stadighed at udvikle produkterne, så vi til hver en tid hjælper vores brugere bedst muligt. Desuden får vi løbende input fra vores salgsafdeling, som er vores finger på pulsen hos eksisterende og potentielle kunder, og fra vores innovationsafdeling, som har en fabelagtig evne til at udtænke nye tiltag som kunderne kommer til at elske, selv om de ikke engang vidste at de manglede dem!

Mange gode ideer blev lanceret samtidigt i form af et helt nyt hjemmesidedesign kort før vores præsentation for LEDA i april. Erfaringsmæssigt ved vi at de fleste forandringer møder modstand – det nye og ukendte er aldrig så populært som det gamle der ligger på ryggraden. Derfor sad både salg og it klar til at modtage en strøm af klager så snart den nye side gik i luften. Disse forventninger blev dog ganske gjort til skamme, og processen gik over al forventning. Vi mener selv det skyldes at vi havde valgt at den nye side i to måneder kunne tilgås som betaside fra den gamle side. Vi tvang altså ingen over på den nye side, men nysgerrige sjæle var velkomne til at kigge forbi mens vi finpudsede i henhold til brugerfeedback. Og konservative sjæle fik to måneders varsel.

Eksterne redaktører

En vigtig funktionalitet på den nye hjemmeside var at gøre det mere overskueligt at foretage samtidige opslag i flere ordbøger. Vi udvider løbende vores udbud, og har man abonnement

på mere end en ordbog, kan man nu se dem i hvert sit faneblad. Siden vores præsentation i april er der blevet føjet portugisisk og italiensk til vores almensproglige vifte, og vi er også begyndt at udgive mere fagspecifikke ordbøger såsom Clausens tekniske og et sæt regnskabsordbøger.

De nævnte tilføjelser er alle værker som i forvejen var udarbejdet af eksterne redaktører. I den situation består vores arbejde derfor i at formatere deres eksisterende data til Ordbogen.coms databasestruktur og layout samt eventuelt at forsyne redaktørerne med et interface til den løbende opdatering der er et kendetegn for alle vores ordbøger. Som en af husets relativt få humanister ser jeg det som en del af mit arbejde konstant at holde it-afdelingen for øje at det der er logisk eller selvsagt for programmører, ikke nødvendigvis er det for oversættere – eller omvendt. Det er da også mit indtryk at vores samarbejde med eksterne partnere er mere fleksibelt over for ændringer undervejs i processen end vanligt, apropos de førnævnte kravspecifikationer.

Ud over at udgive eksternt producerede ordbøger i deres helhed har vi også startet et samarbejde med individuelle translatører eller andre oversættere med ekspertise inden for bestemte fagområder der får mulighed for selv let at tilføje enkeltglosser som de savner i vores ordbog. Med tiden er det tanken at udvide med et forum hvor vi og de kan spørge hinanden til råds om konkrete oversættelser.

Større tilgængelighed

Vi viste i april hvordan grundstammen i vores arbejde er loglister over brugernes opslag sorteret efter hyppighed. Sådan sikrer vi at flest mulige brugere har held med flest mulige af deres søgninger. Vi har siden da udvidet brugernes muligheder for at komme i kontakt med os pr. mail og telefon. Man kan nu skrive e-mails direkte til de forskellige interne sprogredaktioner og ringe til vores sprogcenter på alle hverdage. Til glæde for både kunderne og os selv giver disse kanaler os en længe savnet mulighed for afklarende dialog til løsning af opgaverne.

Desuden falder denne service fint i tråd med det faktum at for flertallet af brugere er vores hjemmeside bare et redskab og dermed aldrig selv den primære årsag til en brugers besøg. Man er ved at læse en tekst – måske i studieøjemed – eller formulere sig på engelsk – måske i embeds medfør – og det er dette der har brugernes fokus mens de anvender ordbogen. Man vil have svar øjeblikkeligt, og får man ikke det, søger man andetsteds hen.

Vi arbejder derfor på mindst tre fronter for at holde tilgængeligheden i top. For det første skal hjemmesiden være overskuelig. Sidens layout skal til hver en tid være centreret om brugerens hovedformål med sit besøg, opslaget. Søgningen skal være enkel, og resultaterne skal præsenteres overskueligt. Dernæst placeres andre (sekundære) informationer så de ikke stjæler fokus, men så de er lette at finde hvis man søger dem. For det andet skal man kunne få hjælp hvis man ikke finder det man søger, eller ikke forstår det man finder, som beskrevet ovenfor.

Men den allervigtigste front for tilgængeligheden er ironisk nok slet ikke kommunikativ men rent teknisk: Siden skal være hurtig og siden skal virke. Vi opererer med en svarhastighed på omkring et sekund og arbejder løbende på at presse den nedad. Og vi opererer med en "opetid" på 99,5 % for serverne. For hvis Ordbogen.com er utilgængelig i meget mere end 0,5 % af tiden, taber vi brugerne. I mine øjne er den dybe og helt grundlæggende forståelse for aspekter som dette ved folks adfærd på nettet central hvis ikke simpelthen *den* vigtigste årsag til Ordbogen.coms succes.

Jacqueline R. Levin
Ordbogschef
Ordbogen.com
jrl@ordbogen.com

Anmeldelse af B.T. Sue Atkins og Michael Rundell: *The Oxford Guide to Practical Lexicography* Oxford University Press, 2008

Af Patrick Leroyer og Marcin Overgaard Ptaszynski

En epoke rinder ud – med al respekt for engelske one size fits all-ordbøger

I maj 2008 var Michael Rundell (MR) blandt foredragsholderne på symposiet *Lexicography at a Crossroads* ved Center for Leksikografi, Handelshøjskolen i Aarhus, Aarhus Universitet. MR berettede om den forestående udgivelse af *The Oxford Guide to Practical Lexicography* (OGPL) og om den britiske leksikografiske knowhow, der gennem årene har sikret produktionen af engelske kvalitetsordbøger for internationale lærnere. Ikke ukritisk beskrev han et konkurrencemarked, der har ført til udvikling af udifferentierede one size fits all-ordbogskoncepter. Med al respekt for engelske one size fits all-ordbøger har vi her lærerordbøger, når de er bedst – ordbøger, der, uden at have det hele med (de mangler fx den interkulturelle dimension), har lidt af hvert. De bygger på koncepter, som har til hensigt at tilgodese alle slags lærnere rundt omkring i verden, og de er genstand for løbende produktudvikling. Uden at komme nærmere ind på, hvad årsagen måtte være, erkendte MR, at en epoke rinder ud. Omsætningen for papirordbøger daler i takt med, at ordbogsforlag rationaliserer og omstiller fra papir til pixels. Årsagen er, at de statiske tekststrukturer, som har holdt sammen på papirordbøger, viger for dynamiske relationer, da disse har indlysende fordele. E-ordbogen, først og fremmest onlineordbogen, har langt flere muligheder for fleksible søgninger og visninger. Den kan skræddersyes, så den præcist passer til sine brugere. Men det har også store teoretiske konsekvenser. Vi bliver nødt til at løsrive os fra tanken om den tekstbetingede ordbog som organisatorisk skabelon for de leksikografiske data. I stedet for reelle, tekstbetingede artefakter har vi fået virtuelle, relationelle databaser, der leksikografisk set kun eksisterer i selve brugen, i det øjeblik der søges i dem. Først da etableres leksikografiske datatilgangsrelationer.

Brugertilpasset datatilgang som teoretisk grundlag for leksikografisk udvikling blev afvist af MR. Der kunne højst være tale om en række leksikografiske grundprincipper og tommelfingerregler – men ikke teorier som sådan. MR's indlæg blev genstand for udbredt skepsis i de efterfølgende diskussioner. Da symposiets deltagere fik udleveret salgsmateriale om den forestående udgivelse af OGPL (som fandt sted ved EURALEX-kongressen på Pompeu Fabra Universitet i Barcelona), blev skepsissen nedtonet for en stund. Der blev set frem til udgivelsen af et praktisk leksikografisk værktøj til gavn for uddannelsen af kommende leksikografer, for bag bogen stod et stærkt team. Sammen med Sue Atkins som medforfatter og garant for det internationale perspektiv (Atkins er en af hovedkræfterne bag mange oversættelsesordbøger fra Robert & Collins og Oxford & Hachette) og it-eksperten Adam Kilgariff i den sprogteknologiske baggrund kunne MR henvise til 10 års erfaringer fra Master Class-kursusvirksomhed, fra udgivelse af leksikografiske blockbusters og fra udvikling af avancerede ordbogsredigeringsprogrammer.

Vi vil ikke trække pinen ud. I bedste Port Royal-skolastisk tradition starter vi med det sidste først. En kritisk granskning, der er i tråd med en række anmeldelser fra kolleger i de leksikografiske miljøer rundt omkring i verden (Bown 2008; De Schryver 2008; Hartmann 2009; Landau 2009), fører til en skuffende evaluering. OGPL kan næppe bestå som det praktiske værktøj, der var stillet i udsigt. Vi kan ikke anbefale bogen som brugsgenstand, hverken til leksikografer eller undervisere i leksikografi. Begge målgrupper kender sikkert det meste af indholdet i forvejen. Vi kan heller ikke anbefale bogen til (internationale) engelske

leksikografistuderende, da disse udelukkende vil få gavn af den ved at tilmelde sig et leksikografikursus, der bygger på bogen som tekstbog, stiller de nødvendige ressourcer til rådighed og reproducerer standardopskriften på udarbejdelse af de store engelske one size fits all-lørnerordbøger.

Afvisning af leksikografi som en selvstændig, men tværfaglig disciplin ligger til grund for en kedelig gennemgang af banale og velkendte leksikografiske processer. Gennemgangen er i det store og hele styret af en korpuslingvistisk tilgang til de leksikografiske data, som konsekvent opfattes og behandles som lingvistiske data. Det praktiske sigte med bogen udebliver også. Trods sin titel er den dybt upraktisk. Man kan ikke slå op i den uden at blive frustreret, hvilket endnu en gang med al tydelighed bekræfter, at der ikke er noget så praktisk som en god teori. Som allerede nævnt vil man givetvis med OGPL i hånden kunne følge bedre med i Master Class-øvelsestimer. Det er dog uvist, hvorvidt OGPL alene kan hjælpe én til at blive en god leksikograf. I forhold til den digitale æra forbliver OGPL forankret i printparadigmet, da læseren kun vil finde spredte henvisninger til e-ordbøger og til nogle af deres fordele. Endelig nævnes ordbogsmanagement ikke med et ord. Leksikografaspiranter vil dermed ikke kunne få vejledning i gennemførelse af konkrete ordbogsprojekter, medmindre disse lægger sig fuldstændig op ad OGPL-beskrivelserne, der implicit afspejler fremgangsmåder, som er fremkommet ved 50 års erfaring i opbygning og udnyttelse af mægtige redaktionelle ressourcer.

Fra leksikografisk fødsel til leksikografisk klimaks

Ud over præsentationen i kapitel 1 er OGPL delt op i 3 dele – planlægning af ordbogen (kapitel 2-7), der fylder ca. halvdelen, behandling af de leksikografiske data (kapitel 8 og 9) og opbygning af de enkelte ordbogsartikler (kapitel 10-12). Kapitlerne indledes med oversigter, de illustreres af talrige skemaer, figurer og ordbogseksempler, der ofte forvirrer mere, end de hjælper, og de afsluttes på pædagogisk vis med forslag til øvelser og anbefalet litteratur.

Kapitel 2 redegør for de indledende overvejelser i planlægningsfasen, når selve tanken om en ny ordbog fødes, for ordbogstypologi, brugertyper samt behovet for tilpasning af data til brugerne. Tilpasningstanken er i øvrigt et leksikografisk mantra, der går igen flere steder i bogen, men tanken forbliver særdeles uforpligtende, mere herom senere. Gennemgangen er baseret på en sammenligning af eksisterende ordbøger og konstaterer blot, at der er forskelle i datapræsentationer. Kapitel 3 argumenterer for den vigtige brug af (store) korpusser som grundlag for belægsøgning og selektion af de leksikografiske data. Kapitel 4 bringer en lidt promoverende beskrivelse af databaser, korpusværktøjer, ordbogsredigeringsprogrammer og skabeloner (templates), som forfatterne plejer at bruge i deres arbejde. Kapitel 5 er en lang og kedelig gennemgang af blandede indsigter i lingvistisk inspireret viden og metode (mest Wordnet) som udgangspunkt for ordbogsarbejde, jf. den indledende bemærkning “There is an enormous body of linguistic theory to help lexicographers to do their jobs more effectively and with greater confidence” (s. 4). Argumentationen har til formål at overbevise brugeren om, at disse teorier og metoder er uundværlige for den leksikografiske behandling af de sproglige data. Kapitel 6 og kapitel 7 opererer på et lidt mere didaktisk niveau. De bringer konkrete eksempler og anvisninger på grundlæggende leksikografiske processer, herunder beslutninger vedrørende selektion og præsentation af lemmaer, grammatiske data, diasystematiske data m.m. i artikelstrukturen. Sidstnævnte vender vi tilbage til senere i anmeldelsen.

Anden del af OGPL – kapitel 8 og 9 – bringer gennem et hav af belæg i form af leksikografiske konkordanser og tilhørende datafelter en detaljeret, men ikke særlig overraskende demonstration af sprogets to væsentligste egenskaber og dermed også enhver ordbogs udfordring – at ordene kan betyde noget forskelligt (på grund af polysemi), og at de ikke, som man ellers kunne forledes til at tro, når man slår op i ordlister, frit kan kombineres

med hinanden (på grund af idiomatik), men er underlagt forskellige slags bindinger. Alt dette er kendt viden, især for den kommende leksikograf.

Tredje del udgør bogens klimaks. Spændingen udløses, for alt, hvad der er skrevet før, har ledt frem til dette punkt (s. 383). Kapitel 10 beretter på 80 lange sider om den monolingvale ordbogsartikel og om ordforklaringernes svære kunst gennem forskellige typer definitioner; kapitel 11 kommer omkring bilingval leksikografisk basisviden om korpusstøttet oversættelse og ækvivalensfastsættelse, dog kun fra engelsk til fransk (hvordan ordbogen skal laves den anden vej, forbliver i det uvisse), og kapitel 12 sætter afslutningsvis kronen på værket ved at gennemgå opbygningen af bilingvale artikler.

Vi ønsker ikke at pege på alle fejl og mangler (som De Schryver 2008 gør det ved både at komme med forslag til forbedringer og ved at bringe en lang liste med errata). Vi tror nemlig ikke på, at en revideret udgave vil kunne afhjælpe situationen (på moderne dansk har vi her at gøre med en ‘ommer’). Derfor vil vi blot trække et enkelt emne frem, der er symptomatisk for bogens forføjede metode. Det drejer sig om “linguistic labels”, der afslører en grundlæggende leksikografisk skævvridning.

Forvirrende linguistic labels

Linguistic labels peger på de diasystematiske data, som leksikografen anvender til at gøre brugeren opmærksom på, “att en viss lexikalisk enhet i något avseende avviker från huvudmassan av de enheter som beskrivs i en ordbok och att dess användning är underkastad restriktioner av något slag” (Svensén 2004: 378). Diasystematiske data er indbegrebet af leksikografisk diversitet. De går under forskellige benævnelser, f.eks. *restrictive labels* (Monson 1973), *usage information* (Landau 2001) eller *stylistic glosses* (Yong & Peng 2007), og anvendes til at signalere forskellige restriktioner, f.eks. at et ord kun bruges i en bestemt dialekt, eller at det hører til et specifikt fagsprog eller et vist stilniveau. De samles i forskellige klassifikationer, hvoraf den mest detaljerede findes hos Hausmann (1989: 651), der opererer med hele 11 kategorier. De optræder flere steder i ordbogen, oftest i selve artiklerne, men kan også findes, under forskellige former og med forskellige formål, i ordbogens omtekster. Endelig kan de udformes på forskellige måder, som labels (hvis form varierer fra forkortelser til hele ord og hele fraser), uddybende “usage notes” eller som integrerede dele af definitioner.

I OGPL bruges termen *linguistic label*. Dataene opdeles i ni kategorier (*domains, region, dialect, register, style, time, slang and jargon, attitude og offensive terms*, se s. 182). Det er forvirrende, at datakategorierne tilordnes to forskellige klassifikationer (kap. 6 og kap. 7), og at datakategorien frekvens (jf. Hausmann 1989 og Svensén 2004) slet ikke er med, selv om den omtales i bogen. Læseren mindes ofte om, at man ved fremstilling af en ordbog skal tage højde for sine brugeres profil og behov. Dette gælder i høj grad for diasystematikken. Man forventer derfor at blive vejledt i, hvornår det er relevant at signalere en bestemt type restriktion, hvordan signalet i så fald skal udformes, og hvor den skal anbringes. Her skuffer OGPL. Vejledningen er i vid udstrækning løsrevet fra hensynet til brugerprofiler og behov og er derfor ikke meget bevendt.

Irrelevant datarelevans

Hvornår er det relevant at bruge diasystematiske data, og hvornår er det irrelevant? Hvad er informationsbehov? Det har grundlæggende noget at gøre med ordbogens genuine formål (= hvem ordbogen er konciperet til og hvilke leksikografiske relevante behov, der starter i situationer ude i verden, den skal opfylde). Sammenhængen mellem brugerprofiler og situationer på den ene side og den relevante anvendelse af diasystematiske data på den anden erkendes af forfatterens omtale af anstødeligt sprogbrug: “Users may have different socio-cultural norms from those of the speech community they aspire to communicate with, and a

good definition is one that will help them avoid embarrassment” (s. 425). I en ordbog for ikke-indfødte talere, især i en, der skal bruges i forbindelse med tekstproduktion, er det nemlig vitalt at advare brugeren om, at anvendelsen af et bestemt ord eller udtryk er uacceptabelt. Desværre hører sådanne oplysninger til sjældenhederne i OGPL. Af og til anfører forfatterne, hvordan behovet og relevansen for en bestemt type data påvirkes af brugerprofilen, men dette bliver ikke relateret til den konkrete brugersituation. For eksempel får man at vide at “this [= regional labels] is especially useful information for language-learners” (s. 227). Men er der behov for at signalere denne type restriktion i alle slags lørnerordbøger? Og hvad med ordbøger for modersmålsbrugere? Har de brug for denne type information?

Til tider anfører forfatterne, at omfanget af diasystematiske data bestemmes af andre faktorer end brugerprofilen og brugerbehovene. Det kan for eksempel være ordbogens størrelse og medium (s. 403) eller en bestemt leksikografisk tradition, som det åbenbart er meget vigtigt at tage hensyn til i produktionen af bilingvale ordbøger (s. 497). Dette er vildledende. En ordbog er en brugsgenstand, der anvendes af en konkret type bruger til at tilfredsstille en konkret type behov i en konkret type situation. Anvendelsen af diasystematiske data har intet at gøre med, hvor stor ordbogen skal være, eller hvordan man plejer at fremstille den. Det er fuldkommen irrelevant.

Inkonsistent dataudformning

Hvordan skal diasystematiske data udformes? Man lærer ikke meget i OGPL om udformning af data i forhold til den tiltænkte ordbogsbrugers profil og behov. Forfatterne nøjes med at slå fast, at “when an indication of language type is given in a print dictionary, this is normally in the form of a *linguistic label*” (s. 182), men hvad så? Som forfatterne er inde på, kan anvendelsen af labels være problematisk (s. 404), men der gives ingen vejledning i at undgå problemerne, f.eks. ved at foretrække andre udformninger. I det hele taget omtales diasystematiske data i andre former end labels meget sjældent og som regel uden at blive relateret til en bestemt brugerprofil eller et konkret brugerbehov. Når forfatterne endelig kommer ind på det, er der snarere tale om vildledning end vejledning. Man lærer f.eks., at “attitude labels, such as *pej* (pejorative), *derog* (derogatory), and *apprec* (appreciative), appear mostly in learners’ dictionaries. [...] Dictionaries for adult native speakers usually include this kind of information within the definition itself” (s. 229). Det synes jo meget mere fornuftigt at gøre det omvendt. Anvendelse af labels passer bedre til voksne modersmålsbrugere. Lørnere har til gengæld brug for klare, entydige definitioner. Under alle omstændigheder burde obskure forkortelser som i ovenstående forbydes.

Fejlslagen datapræsentation

Har man valgt at bringe diasystematiske data, og har man valgt udformningen, er det sidste spørgsmål, hvor disse skal anbringes i ordbogsartiklen? Her må også gælde, at svaret følger af brugerprofilen og behovene, som der står skrevet i kapitel 7: “A dictionary entry [...] must take account of the needs and skills of the kind of people expected to be using the dictionary, based on the user profile” (s. 200). Læseren vil derfor forvente at finde vejledning om dette. Denne er for det første uhyre banal: “They [= labels] are normally inserted after the item they refer to” (s. 377). Hvad værre er: Der bringes dårlige og modsigende eksempler, som f.eks. i omtalen af placering af diasystematiske data i artiklen *dosh* i *Longman Language Activator*: “[T]his information is shown right at the outset [= at the beginning of the definition], in the hope that even the most careless user won’t be able to ignore it” (s. 404). Ifølge forfatterne er det brugerens dårlige opslagsvaner, der skal bestemmes, og ikke brugerprofilen og brugerbehovene. Det ligner mest en leksikografisk falliterklæring.

Utilgængelig datatilgang

Ovennævnte demonstrerer, at vejledningen i diasystematiske data, trods forfatterens gentagne forsikringer, ikke lever op til sit eget krav om at være styret af ordbogsbrugerens profil og behov. Men der er også to andre krav, som en leksikograf, en leksikografistuderende eller en underviser i leksikografi må stille til OGPL. Vejledningen i brugen af diasystematiske data skal være nem at finde. Og den skal også være nem at omsætte i praksis. Med andre ord, kan OGPL bruges i operative brugersituationer? Disse er, ifølge Tarp (2008: 9), "situationer, hvor brugeren har behov for råd og anvisninger til at udføre en fysisk eller mental handling, f.eks. at betjene en maskine eller udfylde en selvangivelse".

Diasystematiske data behandles mindst 11 forskellige steder i OGPL. Det har måske sit rationale i, at OGPL er en håndbog i ordbogsproduktion. Leksikografen må kunne forholde sig til problemer vedrørende diasystematiske data på forskellige stadier i processen – planlægning af arbejdet, oprettelse af databasen, opbygning af artiklerne. Spredning af informationerne har dog tunge omkostninger. En af dem er forfatterens overdrevne brug af krydshenvisninger. Hvis man søger hjælp i OGPL for at løse et konkret problem vedrørende diasystematiske data, kan man til tider føle sig, som om man vandrede i en labyrint. For at hjælpe brugeren i denne vandring og bevare kohærens i teksten har forfatterne valgt at gentage dele af informationen flere steder i bogen. Nogle af gentagelserne er endda ordrette og omfatter hele afsnit. Den dårlige tilgængelighed er et generelt problem. Bogen er ikke egnet som opslagsbog, instruktionerne er alt for spredte, indholdsfortegnelsen er mangelfuld (viser kun 2 afsnits niveauinddelinger, hvor der bruges 4 (!)), indekset er for primitivt og mangelfuldt. Brugeren vil hurtigt opgive ethvert forsøg på at skaffe sig hurtig tilgang til informationer. Vi er langt fra den "‘how to do it’ textbook on the making of dictionaries", der omtales i den mail, der blev rundsendt af MR gennem EURALEX-mailinglisten i midten af juni 2008.

I beskrivelsen af planlægningsfasen nævner forfatterne en række beslutninger angående brug af labels, såsom deres placering, deres nøjagtige henvisning, deres gensidige forhold osv. (s. 231). Disse beslutninger, som faktisk gælder alle former for diasystematiske data og ikke bare labels, er meget vigtige, og det er godt, at leksikografen bliver gjort opmærksom på dem. Det ville dog også være meget praktisk at lære samme sted, hvad der skal bestemmes udfaldet af beslutningerne. Flere gode råd får man til håndtering af diasystematiske data under oprettelsen af databasen, selv om nogle af dem kun er anvendelige, hvis man udelukkende skal angive diasystematiske oplysninger ved hjælp af labels. Her kunne forfatterne have brugt flere eksempler, der kan illustrere anvendelsen af labels i databasen, især hvis den restriktion, der skal signaleres, ikke omfatter hele opslagsordet, men f.eks. en stavemåde, en udtale eller en bøjet form.

Ufokuseret datafokus

Leksikografiske værker er ikke de eneste tekster, som indeholder data, hvorfra der kan hentes informationer. Hvad der adskiller leksikografiske værker fra andre, er, at de ikke er beregnet til at blive læst fra den ene ende til den anden, men til at blive *konsulteret*. *Hurtig og nem datatilgang* er derfor alfa og omega for moderne leksikografi, inklusive vejledninger og manualer. En håndbog i leksikografi må derfor bevare fokus på at vejlede den kommende leksikograf i, hvordan man tilfredsstiller leksikografisk relevante behov. Dette er desværre ikke tilfældet med OGPL. Forfatterne kigger oftest på ordbogspraksis i stedet for at forholde sig til de problemer, der skal løses, når man skal gennemføre et konkret ordbogsprojekt, når man skal forklare diasystematikken til leksikografistuderende eller hjælpe undervisere, der er ved at forberede undervisning i diasystematiske data. For eksempel anføres det, at "in some dictionaries, 'slang' is considered to be a register label, meaning 'even more informal than very informal'", og at "labels of this type [= for marking offensive terms] vary from 'rude'

through ‘offensive’ to ‘taboo’” (s. 228). Denne information fortæller kun, hvad specifikke labels såsom “slang”, “offensive” osv. betyder. Den kan umuligt hjælpe den intenderede målgruppe for bogen med deres helt centrale informationsbehov: Hvordan, hvorfor og til hvem skal man markere slangudtryk eller anstødeligt sprogbrug? OGPL synes at lægge betydelig mere vægt på data i eksisterende ordbøger snarere end på tilfredsstillelsen af deres brugeres behov for at løse specifikke problemer i forbindelse med fremtidige opslagsværker.

Mangel på fokus i OGPL gælder ikke alene det emne, som bogen behandler, men også de læsere, som den henvender sig til. Det kan tydeligst ses i forfatterens forsøg på at forklare forskellen på konkrete labels, der hhv. hører til kategorierne *style* og *domain*: “Some people have trouble distinguishing style labels from domain labels, especially where the dictionary has ‘literary’ as a style label and ‘literature’ as a domain label. [Example follows.] If you use the ‘rule of thumb’ practical tips given after each of these sections, you won’t make any mistake here” (s. 229). Hvem er “some people”? Forfatterne mener givetvis ordbogsbrugere. Det er betænkeligt, at deres bud på, hvordan problemet skal løses, er rettet mod leksikografens og ikke ordbogsbrugerens behov. At leksikografen kan finde ud af at bruge labels ‘literary’ og ‘literature’ rigtigt er jo ikke ensbetydende med, at ordbogsbrugeren forstår forskellen på de to labels.

Om ikke at kunne se den leksikografiske skov for bare træer

Behandling af de diasystematiske data har afsløret OGPL’s største svaghed. Forfatterne har afskrevet nødvendigheden af at se den leksikografiske praksis ud fra et teoretisk perspektiv. Derved nøjes bogen med at beskrive den eksisterende praksis, men den er ude af stand til at formulere den vejledning, der skal sikre udvikling af bedre leksikografiske produkter fremover. OGPL er blot en omfattende nutidig beskrivelse af, hvordan store, kommercielle, korpusbaserede, engelske one size fits all-lørnerordbøger bliver til. Behandling af de diasystematiske data har vi i vores anmeldelse brugt til at sætte denne kontemplative tilgang i relief. I kraft af deres diversitet og deres heterogene behandling i leksikografi er diasystematiske data i stand til at udkrystallisere leksikografiske grundproblemer. Leksikografi har brug for en teori, der samler den, ikke en praksis, der deler den. Derfor er vi enige med forfatterens desiderata: “In general, labelling is an area of lexicography where there is more work to be done”, men ikke med deres pragmatiske holdning: “But for the moment we must do the best we can with what we’ve got” (s. 496).

Indtil videre må vi også vente på en bedre håndbog i leksikografi. Gerne én, der er operativ, hvor instruktionerne formidles på en klar og overskuelig måde og er nemt tilgængelige. Og gerne én, der kan se frem og inspirere til udvikling af nye ordbogskoncepter for forskellige brugere i forskellige situationer, inklusive e-ordbøger. I praksis er det kun brugerprofiler og brugerbehov, der styrer alle de beslutninger, leksikografen skal træffe. Ved at fokusere på de sproglige data og forbigå sammenhængen med brugerne og datatilgang ender forfatterne med ikke at kunne se den leksikografiske skov for bare træer. De kan ikke se ordbogen for de sproglige data.

Er der afslutningsvist ikke noget pænt at sige om OGPL? Jo, den er et vidnesbyrd om eksperter, der på godt og ondt er afhængige af ordbøger – “leksikomaner”, der elsker ordbøger, fordi de elsker at beskrive og rubricere sproget, og som formodentlig er blandt de bedste til at formidle det. OGPL er derfor et godt køb for den, der vil tilegne sig mere viden om det engelske sprog og dens beskrivelse i engelske ordbøger, men dette kan næppe være formålet med en håndbog i leksikografi.

Litteratur

- Bowern, Claire 2008. [review of] The Oxford Guide to Practical Lexicography. Author: Atkins B. T. Sue; Rundell, Michael. I: *The Linguist List*, LL Issue 20.2345, <http://linguistlist.org/pubs/reviews/get-review.cfm?SubID=222248>.
- De Schryver, Gilles-Maurice 2008. An Analysis of "The Oxford Guide to Practical Lexicography" (Atkins and Rundell 2008). I: *Lexikos* 18, 423-445.
- Hartmann, Reinhard 2009. [review of] B.T. Sue Atkins and Michael Rundell. "The Oxford Guide to Practical Lexicography". I: *International Journal of Lexicography*, 22-1, 89-94.
- Hausmann, Franz Josef 1989. Die Markierung in einem allgemeinen einsprachigen Wörterbuch: eine Übersicht. I: Franz Josef Hausmann, Oskar Reichmann, Herbert Ernst Wiegand, og Ladislav Zgusta (red.) *Wörterbücher /.../. Ein internationales Handbuch zur Lexikographie /.../. Erster Teilband*. Berlin/New York: Walter de Gruyter, 649-657.
- Landau, Sidney I. 2001. *Dictionaries. The art and craft of lexicography*. (2. udg.) Cambridge: Cambridge University Press.
- Landau, Sidney I. 2009. [review of] B.T. Sue Atkins and Michael Rundell. "The Oxford Guide to Practical Lexicography". I: *International Journal of Lexicography*, 22-1, 94-102.
- Monson, Samuel C. 1973. Restrictive labels – descriptive or prescriptive?. I: Raven I. McDavid, Jr. og Audrey R. Duckert (red.). *Lexicography in English*. (Annals of the New York Academy of Sciences 211.) New York: New York Academy of Sciences, 208-212.
- Svensén, Bo 2004. *Handbok i lexikografi. Ordböcker och ordboksarbete i teori och praktik*. (2. udg.) Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag.
- Tarp, Sven 2008. Strøtanker om leksikografi. *LEDA-Nyt* nr. 46 – Nov. 2008, 4-10.
- Yong, Heming og Jing Peng 2007. *Bilingual lexicography from a communicative perspective*. (TLRP 9) Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Patrick Leroyer
Center for Leksikografi
Handelshøjskolen, Aarhus Universitet
pl@asb.dk

Marcin Overgaard Ptaszynski
Center for Leksikografi
Handelshøjskolen, Aarhus Universitet
maop@asb.dk

Replik til kommentar af Lars Brink i LEDA-NYT nr. 47

Af Lise Mourier og Sandro Nielsen

I LEDA-Nyt nr. 47 har Lars Brink et indlæg med titlen “A plaintiff gone astray”, som er en kommentar til vores anmeldelse af Dansk-Engelsk Ordbog, 11. udgave, Gyldendal, i LEDA-Nyt nr. 46. Vi vil kun komme ind på et enkelt punkt i Lars Brinks indlæg, nemlig et punkt, som han mener er så vigtigt, at det afspejles i overskriften. Som anmelder sætter man altid pris på god, konstruktiv og fagligt velfunderet kritik, der påviser, at man har taget fejl i sin anmeldelse af en ordbog, og her er det fint, at LEDA-Nyt giver læserne mulighed for at kommentere anmeldelserne.

Allerede i overskriften til Lars Brinks indlæg er det klart, at han mener, noget er galt. Han påpeger i præcise vendinger, at vi efter hans mening i vores anmeldelse tager fejl på et væsentligt punkt: “*Plaintiff*. Dette ord har jeg kendt i betydningen ‘sagsøger’ i britisk, siden jeg var barn. At det i dag skulle hedde *claimant* i britisk, er ikke sandt. En stribe nye ordbøger, deriblandt Shorter Oxford English Dictionary 2002, giver Axelsen ret; de har alle også *claimant* (der især bruges i britisk), men kun i betydningen ‘en, der kræver en ret, fordringshaver’! Thi kendes for ret: Axelsen er pure at frifinde.” (s. 26).

Lars Brinks kritik er klar og ikke til at misforstå. Der er dog et problem: Lars Brinks kritik i ovennævnte citat er hverken god, konstruktiv eller fagligt velfunderet. At kritisere et punkt i vor anmeldelse for at være faktuel forkert ved selv at fremføre en argumentation, der er faktuel forkert, finder vi ikke er rimeligt. Det er usaglig kritik aldrig. At *claimant* er den juridiske term for ‘sagsøger’ i UK kan man få bekræftet mange steder, bl.a. ved at slå op i relevante fagordbøger, fx Longman Dictionary of Law 2002 og 2007 samt Oxford Dictionary of Law 2002 og 2006. I sidstnævnte får man følgende oplysning i artiklen *claimant*: “A person applying for relief against another person in an action, suit, petition, or any other form of court proceeding. Before the introduction of the Civil Procedure Rules in 1999, a claimant was called a plaintiff.” Og i Osborn’s Concise Law Dictionary 2001 får man følgende oplysning i artiklen *plaintiff*: “One who brings an action at law, now called a claimant (q.v.).” Ud over henvisningerne til relevant faglitteratur vil vi også henvise til den juridiske virkelighed i UK, som den har set ud siden 1999.

Vi vil derfor fastholde, at kritikken i vores anmeldelse er faktuel korrekt, dvs. saglig og fagligt velfunderet. Vi er selv tilhængere af et princip, der siger, at man kun bør udtale sig om de ting, man har en faglig velfunderet viden om. Vi har fulgt princippet i mange år og kan varmt anbefale det til andre.

Lise Mourier
Institut for Internationale
Sprogstudier og Vidensteknologi
CBS – Handelshøjskolen i København
lm.isv@cbs.dk

Sandro Nielsen
Center for Leksikografi
Handelshøjskolen, Aarhus Universitet
sn@asb.dk

Rapport om 10. Konference om Leksikografi i Norden Tammerfors 3.-5. juni 2009

Af Asgerd Gudiksen

Karakteristisk for arrangørerne, Kristina Nikula og Harry Lönnroths, omhyggelige forberedelse af konferencen var at de i en af rundskrivelserne indtrængende opfordrede deltagerne til at bestille hotel i god tid fordi Tammerfors er en populær conferenceby. Men hvem der ikke fulgte det gode råd, var mig, så da jeg endelig kom i gang, var det umuligt at skaffe hotelværelse til tirsdag den 2. juni. Rapporten begynder derfor ved middagstid onsdag den 3. efter at mere organiserede leksikografer havde nydt velkomstvin og buffet tirsdag aften og havde hørt første plenarforelæser Reinhard R.K. Hartmann med foredraget: *Has Lexicography Arrived as an Academic Discipline? Reviewing Progress in Dictionary Research during the Last Two Decades.*

Konferencen foregik på Tammerfors Universitet. Det er et ret nyt universitet i kanten af centrum, omgivet af motorgader: kort sagt mere funktionelt end charmerende ved første øjekast. Inden døre virkede det straks mere tiltalende. Konferencelokaler fungerede godt og lå ualmindelig praktisk i forhold til hinanden og i forhold til universitetets kantine hvor vi selv skulle købe vores frokost. Det var aldrig gået på et dansk universitet. Her fungerede det glimrende. Uden videre ventetid sad man med en ret veltillavet mad til en billig penge.

Værtslandets leksikografi og leksikografer sætter ofte et særligt præg på konferencen. På Færøerne i 2001 blev fx purisme i ordbøger et tema, i Volda-Ørsta satte Ivar Aasen-forskningen sit præg på konferencen, og denne conference fik sit nationale særpræg ved at tre store nationale finlandske ordbøger var repræsenterede – finnerne plejer normalt ikke at deltage af sproglige grunde. Det drejede sig om Vanhan kirjasuomen sanakirja (ordbog over det ældre finske skriftsprog, ved Pirkko Kuutti), Suomen murteiden sanakirja (ordbog over de finske dialekter, ved Nina Kamppi og Tarja Korhonen) og Ordbok över Finlands svenska folkmål (ved Caroline Sandström). Til trods for at Finland og Danmark unægtelig har haft en ret forskellig politisk historie, viste de finlandske dialektordbøger sig at have en historie der mindede overraskende meget om de danske dialektordbøgers. Alle ordbøgerne er grundlagt i begyndelsen af 1900-tallet, kom i den endelige redaktionsfase omkring 1960 og er nu omtrent halvvejs.

Da der som sædvanlig ikke var noget officielt tema for konferencen, er det svært at gruppere foredragene. Jeg vil i stedet nævne nogle få eksempler, der illustrerer spændvidden:

Henrik Lorentzen og Sanni Nimb fortalte om arbejdet med at udnytte ordbogsdefinitionerne i Den Danske Ordbog til WordNet og viste tankevækkende eksempler på encyklopædisk information der er underforstået i ordbogens definitioner, og som ingen har savnet før arbejdet med at omsætte dem til formaliserede beskrivelser gik i gang, fx fremgår det ikke af Den Danske Ordbogs definition at en læbestift typisk bruges af kvinder.

Gid man kunne bringe en illustration tænker redaktørerne af Ømålsordbogen ofte når de skal beskrive et eller andet underligt redskab fra den gamle bondekultur, og det havde inspireret Henrik Hovmark til et foredrag med denne titel hvor han overvejede hvad illustrationer kan i forhold til definitioner belyst med eksempler fra så forskellige ordbøger som *Føroysk Orðabók* og *Oxford's Advanced Learner's Dictionary*.

Knut E. Karlsen og Åse Wetås talte om Norsk Ordboks brug af internetpublikationer som kilde. Norsk Ordbok er en videnskabelig dokumentationsordbog og derfor underlagt krav om at kildegrundlaget skal kunne kontrolleres af eftertiden. Foredraget fortalte om de

ret omfattende procedurer Norsk Ordbok følger for at bevare de flygtige tekster fra internettet.

Der var også foredrag der egentlig ikke var leksikografiske, men alligevel af stor relevans for ordbogsarbejde. Philipp Conzett holdt fx et foredrag om nulaflledning (conversion) baseret på en kognitiv netværksmodel og kom bl.a. ind på begreberne motivationsretning (om verbet motiverer substantivet som i parret *kast – kaste* eller omvendt som i parret *fisk – fiske*) og motivationsstyrke. Begrebet motivation var selve emnet for Johan Mykings foredrag hvor en hovedpointe var at også ord der ikke er analyserbare morfologisk set, kan have associationer til andre ord gennem metaforik, polysemi og metonymi og altså være gennemskuelige i en vis forstand. Anden plenarforelæser var Henning Bergenholtz med foredraget *En ordbog er en brugsgenstand*. Emnet blev også taget op af Patrick Leroyer med foredraget *Om kalibrering af leksikografiske informationsværktøjer: leksikografisering og afleksikografisering* og af Marcin Overgaard Ptaszynski med: *Hvor mange oktaver kan et klaver spille? Behovstilpasset datatilgang i elektroniske leksikografiske produkter i forbindelse med kognitive brugssituationer*. Behovstilpasning af leksikografiske produkter satte altså et vist præg på konferencen, og det samme gjaldt i endnu højere grad leksikografisk beskrivelse af flerordsforbindelser: 8 af de i alt 48 foredrag kom ind på dette emne under en eller anden form, fx præsenterede Torben Arboe en klassifikation af faste forbindelser på grundlag af eksempler hentet fra Jysk Ordbog, og Emma Sköldbog og Sven-Göran Malmgren fremlagde en interessant diskussion af hvor idiomer skal placeres i ordbogsartiklen: under den betydning de mere eller mindre tydeligt hører ind under eller i et særskilt afsnit efter betydningerne.

Der er som bekendt tradition for at deltagerne også får et indtryk af det sted de besøger. Arrangørerne havde valgt at give os et indtryk af hvad Tammerfors er for en by. Den viser sig at være interessant ved at være den finske industris vugge. Langs elven i byens centrum ligger der en række fabrikker der nu er nedlagt (med en enkelt undtagelse) og fredet som minde om den tidlige industrialisering. Det område stiftede deltagerne bekendtskab med ved konferencemiddagen, der blev holdt på Finlayson, oprindeligt bomuldsfabrik, nu kulturcenter. Middagen var tagselvbord med “tavastländske” specialiteter. Også en kulturel oplevelse! Torsdag aften fik vi udbygget vores kendskab til Tammerfors. Aftenen blev indledt med en “mottagning” på rådhuset som Tammerfors by havde indbudt til. Derefter var der busrundtur i byen og nærmeste omegn, bl.a. kom vi op på Pisalaåsen med udsigt og pittoresk træhusbebyggelse. Vejret var ikke med os. Det regnede (og det gjorde det sådan set det meste af tiden i Tammerfors). Men vi havde en god guide, i hvert fald i min bus, der fortalte levende både om muntre emner og tragiske: Netop Pisalaåsen havde været skuepladsen for hårde kampe under den finske borgerkrig. Trods regnen følte man alligevel at man fik en vis fornemmelse af hvad det var for en by man besøgte.

Alle de nordiske leksikografikonferencer jeg har deltaget i, har været velplanlagte og velgennemførte, og tieren indfrie forventningerne. De får noget at leve op til i Lund 2011, hvor den 11. konference finder sted – med SAOB som arrangører.

Asgerd Gudiksen
Ømålsordbogen
Afdeling for Dialektforskning, Københavns Universitet
gudik@hum.ku.dk

Årsberetning for LEDA for året 2008-09

Af Liisa Theilgaard

Medlemsmøder

Siden sidste generalforsamling er der blevet holdt 4 medlemsmøder, hvoraf de 3 har drejet sig om onlineordbøger.

Det første blev holdt på KUA den 26. november, hvor Lotte Follin og Marie Bilde Rasmussen præsenterede Gyldendals onlineversion af de røde ordbøger, ordbog.gyldendal.dk. Der blev lagt vægt på de valg, der er blevet truffet i forbindelse med projektets mål om at gøre søgeprocessen så simpel som mulig for brugeren, og at præsentere resultaterne sorteret, kategoriseret og prioriteret efter relevans. Præsentationen affødte mange spørgsmål under den efterfølgende debat, så det viser, at det er et emne, der ligger mange medlemmer på sinde.

Det næste møde blev holdt i Århus den 17. september, hvor professor Morten Pilegaard fra Aarhus School of Business præsenterede det fagsproglige videndelingsprojekt MEDVID og MedicinOrdbogen.dk. Jeg havde desværre ikke selv lejlighed til at deltage, men efter sigende var også det et meget interessant møde.

Det tredje møde blev holdt på DSL den 19. januar, hvor vi havde besøg fra Sverige. Professor Sven-Göran Malmgren fra Göteborgs universitet fortalte om de ændringer og forbedringer, der er sket fra Nationalencyklopedins Ordbok fra 1995-96 til Svensk Ordbok, som udkommer i år. Han trak paralleller til Den Danske Ordbog og gav også en sammenlignende karakteristik af forskellene mellem svensk og dansk tradition inden for monolingvale betydningsordbøger siden 1800-tallet.

Og den 29. april inden generalforsamlingen overværede vi det fjerde medlemsmøde, hvor Bjarni Norddahl og Jacqueline R. Levin præsenterede Ordbogen.com og Lemma.com. De pointerede, at Ordbogen.com er en internetvirksomhed og ikke et forlag, og fortalte, hvordan det påvirker tanke- og arbejdsgangen.

Alle disse møder kan man læse om i LEDA-Nyt.

Bestyrelsesmøder

Bestyrelsen har holdt 5 bestyrelsesmøder og derudover haft regelmæssig mailkontakt.

Ud over medlemsmøder og LEDA-Nyt har et af bestyrelsens faste dagsordenspunkter været en ny hjemmeside. Vi har arbejdet med ønsker til funktionalitet og indhold, men projektet strandede omkring årsskiftet pga. manglende tid fra den it-medarbejder, som skulle have udviklet hjemmesiden for os. Derfor har vi arbejdet på at finde en anden løsning, og det er nu gået i orden, så vi får hostet en hjemmeside under Det Humanistiske Fakultet ved Københavns Universitet med mulighed for at bruge et standardlayout. Vi ser derfor frem til, at vi inden næste generalforsamling kan præsentere medlemmerne for en ny hjemmeside, herunder også med bedre søgemuligheder i ældre LEDA-Nyt-numre, som blev efterspurgt på sidste generalforsamling. Men det skal ikke nægtes, at det er et stort arbejde, og bestyrelsen arbejder frivilligt.

Der blev på sidste generalforsamling foreslået et medlemsmøde om netleksika, og det arbejder vi på at arrangere. Som altid er bestyrelsen glad for at få ideer til medlemsmøder, og det vil jeg gerne stadig opfordre til.

LEDA-Nyt

LEDA-Nyt er udkommet 2 gange i perioden med nr. 46 og nr. 47. Begge numre har været meget fyldige (48 og 34 sider), og de har indeholdt både artikler om medlemsmøderne og anmeldelser af en enkelt konferencerapport og 3 ordbøger. De sidste har givet ophav til kommentarer fra læserne, og det glæder mig, at bladet også lægger sider til en levende debat. Det redaktionelle og praktiske arbejde har fortsat været varetaget af Inger Schoonderbeek Hansen, Henrik Lorentzen og mig selv.

Medlemmer

Foreningen havde med udgangen af 2008 103 medlemmer, hvoraf 70 havde betalt for 2008. 29 medlemmer har betalt for 2009. Det svarer altså til medlemstallet for 2007.

Til slut vil jeg gerne benytte lejligheden til at takke Jørgen Nørby Jensen for sit arbejde i bestyrelsen. Han har siddet i bestyrelsen som suppleant og bestyrelsesmedlem siden 2004.

Generalforsamling

Sidste generalforsamling blev afholdt 30. april 2008.

Referat af generalforsamling i LEDA, 29. april 2008 kl. 17.15

Københavns Universitet Amager, Njalsgade 136, lokale 23.4.39.

I alt 12 personer (med 11 stemmer) deltog i generalforsamlingen.

Dagsorden ifølge vedtægterne:

1. Valg af dirigent og referent
2. Formanden aflægger beretning
3. Kassereren fremlægger det reviderede regnskab
4. Fastsættelse af kontingent
Bestyrelsen foreslår at kontingentet fastholdes på 125,- DKK pr. år
5. Vedtægtsændringer
6. Valg af bestyrelsesmedlemmer og suppleant
På valg er: Christian Becker-Christensen, Henrik Hovmark og Jørgen Nørby Jensen.
7. Valg af revisor og revisorsuppleant
På valg er: Ebba Hjorth og Pernille Neergaard-Dibbern
8. Forslag
9. Eventuelt

Ad 1 Valg af dirigent og referent

Lars Trap-Jensen blev valgt til dirigent og Henrik Lorentzen til referent.

Dirigenten konstaterede herefter at generalforsamlingen var lovligt indkaldt og beslutningsdygtig i overensstemmelse med de reviderede vedtægter (indkaldelse med 3 ugers varsel).

Ad 2 Formanden aflægger beretning

Formandens beretning (se dette nummer af LEDA-Nyt) gav anledning til følgende kommentarer: Dirigenten spurgte om der var sket nogen forbedringer vedr. søgning i gamle numre af LEDA-Nyt. Formanden svarede at bestyrelsen arbejder med sagen, bl.a. i form af et register. Der er dog ikke sket noget konkret endnu, men vi ønsker funktionen integreret i den nye hjemmeside. Hertil spurgte dirigenten videre om det var planen at lægge numrene i en database så de på den måde bliver tilgængelige for fritekstsøgning. Formanden tvivlede på at bestyrelsen har arbejdskraft til det, og oplyste at planen i første omgang er at kunne henvise til det rigtige nummer af bladet.

Generalforsamlingen godkendte herefter årsberetningen.

Ad 3 Kassereren fremlægger det reviderede regnskab

Kassereren fremlagde det reviderede regnskab. Det negative resultat skyldes bl.a. lidt lavere indtægter på kontingenter i 2008 end i 2007, højere udgifter til medlems- og bestyrelsesmøder samt visse forskydninger af betalinger omkring årsskiftet.

Generalforsamlingen godkendte herefter det reviderede regnskab.

Ad 4 Fastsættelse af kontingent

Kontingentet blev som foreslået fastsat til 125,- DKK pr. år (uændret).

Ad 5 Vedtægtsændringer (jf. LEDA-Nyt 47)

Formanden redegjorde kort for situationen: Ved generalforsamlingen i 2007 blev den foreslåede ændring af § 4 ikke vedtaget fordi den blev anset for uklar. Den nye formulering blev enstemmigt vedtaget og vil snarest blive indarbejdet i vedtægterne.

Ad 6 Valg af bestyrelsesmedlemmer og suppleant

Christian Becker-Christensen og Henrik Hovmark genopstillede og blev valgt. Jørgen Nørby Jensen ønskede ikke genvalg. Som ny suppleant valgtes Anita Ågerup Jervelund, Dansk Sprognavn.

Ad 7 Valg af revisor og revisorsuppleant

På valg var Ebba Hjorth og Pernille Neergaard-Dibbern, som begge blev genvalgt.

Ad 8 Forslag

Der var ikke indkommet nogen forslag.

Ad 9 Eventuelt

Bestyrelsen nævnte muligheden for at give LEDA en fast fysisk adresse, bl.a. for at den kan stå på girokortene til kontingentindbetaling. Hvis adressen bliver Københavns Universitet, vil der være mulighed for at få del i KU's formidlingspulje. Det har fx Mål & Mæle haft glæde af for nylig til opdatering af register. Hertil blev sagt at det ville være en god idé. Formanden pegede dog på at KU ikke er sikret en plads i bestyrelsen (selvom det typisk er repræsenteret). Dirigenten anførte at man kunne overveje at ændre vedtægternes § 1 ("Foreningens hjemsted er København.") for at signalere at LEDA er en landsdækkende forening. Hertil sagde nogle at vedtægter vistnok skal eller plejer at indeholde en formulering om hjemsted.

Forsamlingen fremkom med en række forslag til kommende møder:

- Den Danske Ordbog på nettet
- webleksika (Wikipedia, Gyldendal mfl.)
- indvandrerordbøger
- betydningsadskillelse i L2-L1-ordbøger
- pragmatik i ordbøger
- kulturspecifikke ord og udtryk

Bestyrelsen noterede forslagene, hvoraf nogle allerede indgår i bestyrelsens planlægning. Dirigenten kunne derefter takke forsamlingen for god ro og orden og afslutte mødet kl. 17.55.

Vedtægter for

Leksikografer i Danmark (LEDA)

vedtaget på den stiftende
generalforsamling 6.12.1989

ændret på første ordinære
generalforsamling 13.3.1991

ændret på den ordinære
generalforsamling 25.4.2001

ændret på den ordinære
generalforsamling 30.4.2008

ændret på den ordinære
generalforsamling 29.4.2009

§ 1

Foreningens navn er Leksikografer i Danmark. Foreningens hjemsted er København.

§ 2

LEDA's formål er at være forum for praktisk og videnskabeligt ordbogsarbejde ud fra ønsket om at fremme

forståelsen for den betydning ordbøger og leksikografisk arbejde har for national identitet og internationalt samkvem;

kontakten til nordiske og andre udenlandske leksikografiske sammenslutninger;

udveksling af leksikografiske ideer, erfaringer og arbejdsresultater;

samarbejde om igangværende og planlagte ordbogsprojekter;

oplysning om ordbøger og ordbogsarbejde.

Formålet søges fremmet

ved afholdelse af møder, seminarer o.l. med ordbogsfagligt indhold;

ved udgivelse af et nyhedsbrev;

ved aktivt engagement i faglige nordiske og internationale initiativer og arrangementer;

ved at stille sig til rådighed for institutioner og myndigheder med rådgivning i ordbogsfaglige spørgsmål;

ved støtte til andre relevante initiativer;

samt i øvrigt på enhver måde som bestyrelsen finder hensigtsmæssig.

§ 3

Enhver som har interesse i disse spørgsmål, kan blive medlem af LEDA.

§ 4

Foreningen ledes af en bestyrelse som består af en formand, 4 medlemmer og 2 suppleanter. Formand, bestyrelsesmedlemmer og suppleanter vælges på generalforsamlingen. Valgperioden er to år. På lige år vælges formand, to bestyrelsesmedlemmer og en suppleant, på ulige år vælges to bestyrelsesmedlemmer og en suppleant. Bestyrelsen konstituerer i øvrigt sig selv og vælger fra sin midte en næstformand som kan træde i formandens sted hvis denne får forfald eller hvis foreningen står uden formand. Ethvert medlem af foreningen er valgbart til bestyrelsen og kan genvælges, dog højst tre gange i træk. Et således udtrådt medlem bliver igen opstillingsberettiget efter to år. Bestyrelsen søges sammensat således at faglig, geografisk og institutionsmæssig spredning tilgodeses.

§ 5

Ordinær generalforsamling afholdes, så vidt muligt i forbindelse med et fagligt arrangement, hvert år inden udgangen af april måned. Der indkaldes med tre ugers varsel. Forslag, som ønskes behandlet ved generalforsamlingen, skal være bestyrelsen i hænde inden 15. januar. Bestyrelsen sørger for, at forslag udsendes sammen med indkaldelsen til generalforsamlingen. Dagsordenen skal indeholde følgende punkter:

1. Valg af dirigent
2. Formanden aflægger beretning
3. Kassereren fremlægger det reviderede regnskab
4. Fastsættelse af kontingent
5. Valg af formand og/eller bestyrelsesmedlemmer samt suppleant(er)
6. Valg af revisor og revisorsuppleant
7. Forslag
8. Eventuelt

§ 6

Regnskabsåret er kalenderåret. Foreningen tegnes af formand eller næstformand og kasserer.

§ 7

Ekstraordinær generalforsamling afholdes når bestyrelsen beslutter det eller når 1/4 af medlemmerne skriftligt begærer det. Ekstraordinær generalforsamling afholdes inden for to måneder efter at begæringen er fremsat.

§ 8

Et medlem, som ikke selv deltager i en generalforsamling, kan give et andet medlem skriftlig fuldmagt til at repræsentere sig ved generalforsamlingens afstemninger. Repræsentanten skal være personligt til stede ved generalforsamlingen og senest ved mødets åbning forelægge sine fuldmagter for bestyrelsen. Et medlem kan højst repræsentere to andre medlemmer.

Ethvert medlem, som ikke selv deltager i en generalforsamling, kan give bestyrelsen skriftlig fuldmagt til at repræsentere sig ved generalforsamlingens afstemninger. Fuldmagten skal være bestyrelsen i hænde inden mødets åbning. Efter valg af ny bestyrelse er det fortsat den afgående bestyrelse der repræsenterer sådanne medlemmer.

§ 9

Forslag til ændringer af disse vedtægter skal være bestyrelsen i hænde senest 15. januar. Vedtægtsændringer skal vedtages på en generalforsamling med 2/3 af de repræsenterede medlemmers stemmer.

§ 10

Forslag til at opløse foreningen skal være bestyrelsen i hænde senest 15. januar. Opløsning af foreningen skal vedtages på generalforsamlingen med 3/4 af de repræsenterede medlemmers stemmer. Hvis foreningen opløses, bestemmer generalforsamlingen med almindeligt flertal, hvad der skal ske med foreningens midler.

Dansk wordnet som open source

Det danske wordnet, DanNet, er nu frit tilgængeligt som open source for både offentlige forskningsinstitutioner og private virksomheder.

Et ord er ikke kun et ord. Et ord er også de sammenhænge det indgår i, og de relationer det har til andre ord i sproget.

DanNet er en ordbase for dansk hvor ords betydninger og forbindelser med hinanden er udtrykt i et formelt sprog. På den måde kan it-systemer fx udlede af ordbasen at *kager* typisk *bages* og indeholder *sukker*, at de typisk *spises* af *mennesker*, og at *pebernødder* er en slags *kager* og derfor arver alle de samme egenskaber – foruden at de indeholder *peber*.

Gennem ca. 125.000 semantiske forbindelser etableres et komplekst net bestående af mere end 40.000 begreber. Nettet er opbygget efter de samme principper som Princeton WordNet og EuroWordNet, der dels dækker engelsk, dels en række andre europæiske sprog.

DanNet kan bl.a. anvendes til at udvide søgemulighederne i dansksproget materiale, fx i søgemaskiner eller i andre integrerede it-applikationer hvor informationsnavigering indgår.

DanNet er udviklet af Center for Sprogteknologi ved Københavns Universitet og Det Danske Sprog- og Litteraturselskab med udgangspunkt i Den Danske Ordbog under en bevilling fra Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation. DanNet videreudvikles i CLARIN-projektet (dkclarin.ku.dk) frem til 2011.

Ordbasen kan downloades frit fra projektets hjemmeside på *wordnet.dk*.

Den 5. Internationale Konference om Historisk Leksikografi og Leksikologi afholdes på St Anne's College i Oxford 16.-18. juni 2010.

Plenarforedragene holdes af Michael Adams (*World War II, Anglo-American Lexicography, and the Dictionary of American English*), Ulrike Hass (*In search of the European dimension of lexicography*) og John Simpson (*OED3 in the making*).

Foredrag inden for leksikografi og leksikologi i bred forstand er velkomne. 30. november er sidste frist for indsendelse af abstracts (maks. 300 ord) til ichll@herald.ox.ac.uk.

Flere informationer findes på hjemmesiden <http://sites.google.com/site/ichll2010/>.

The 14th EURALEX International Congress
6.-10. JULI 2010
FRYSKE AKADEMY, LEEUWARDEN

Den 14. internationale EURALEX-kongres afholdes næste år midt i sommerferien i Leeuwarden (frisisk Ljouwert) i Holland. Kongressen organiseres af Fryske Akademy (<http://www.fryskeakademy.nl/fa>). Alle relevante informationer og en flot introduktion til byen findes på hjemmesiden:

<http://www.euralex.nl>

Sidste frist for at indsende resumebidrag til foredrag, posters og softwaredemonstrationer er 1. november, men man kan stadig nå at tilmelde sig som deltager til kongressen og bl.a. få rabat hvis man tilmelder sig og betaler inden **1. maj 2010**. Hjemmesiden indeholder også information om Fryske Akademy og giver praktiske oplysninger om byen Leeuwarden.

EURALEX-kongressen samler professionelle leksikografer, forlag, forskere, softwareudviklere og andre med interesse for ordbøger. Programmet omfatter plenarforedrag, parallelle sektioner (se emnelisten på hjemmesiden), softwaredemonstrationer, tutorials og specialiserede workshops inden kongressen samt en særlig sektion for præsentationer fra studerende og rapporter fra igangværende projekter. Desuden vil der være en bog- og softwareudstilling samt nogle spændende sociale arrangementer for deltagere og deres gæster.

Med sin placering i det frisiske sprogområde vil kongressen rette særlig opmærksomhed på emnet 'leksikografi for mindre udbredte ikkestandardsprog'. Hjemmesiden, der (delvis) kan læses på engelsk, tysk, hollandsk og frisisk, har bl.a. et link til en spørgeskemaundersøgelse om leksikografi for ikkestandardsprog.

EURALEX-kongresser er et sted hvor man kan møde gamle og nye kolleger, hvor nyhederne inden for leksikografisk software og aktuelle faglige bogudgivelser præsenteres samt nye uddannelser i leksikografi annonceres. For studerende er det et godt sted at få relevante internationale kontakter der kan føre fx til en ph.d.-uddannelse eller ansættelse. Der forventes op til 400 deltagere til kongressen i 2010.

Medlemskab af European Association for Lexicography (EURALEX) er ikke nogen forudsætning for at deltage i kongressen, men det har en række fordele, bl.a. nedsat konferencegebyr, adgang til tidligere konferencerapporter (proceedings) og andre relevante udgivelser, bibliografier og et stort kollegialt netværk mv. Læs om alt dette på <http://www.euralex.org/>!

Anna Braasch
Seniorforsker
Center for Sprogteknologi
braasch@hum.ku.dk